

Mišljenje Europskog odbora regija – Agenda EU-a za borbu protiv terorizma: predviđanje, sprečavanje, zaštita i odgovor

(2022/C 61/05)

Izvjestitelj:	Karl VANLOUWE (BE/EA), zastupnik u Flamanskom parlamentu
Referentni dokumenti:	Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Agenda EU-a za borbu protiv terorizma: predviđanje, sprečavanje, zaštita i odgovor COM(2020) 795 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Uvod

1. pozdravlja Agendu Komisije za borbu protiv terorizma ⁽¹⁾ u kojoj se prepoznaje ključna uloga lokalnih i regionalnih vlasti, između ostalog u pogledu sprečavanja radikalizacije i zaštite javnih prostora;
2. slaže se s Komisijom da prekogranična priroda terorističkih mreža zahtijeva jačanje suradnje kako bi se zaštitile i poduprle naše zajedničke vrijednosti i norme, naš europski način života i naše pluralističko društvo;
3. ističe da je borba protiv terorizma dio sigurnosne politike koja je u zajedničkoj nadležnosti Unije i država članica, pri čemu su očuvanje javnog poretka i zaštita unutarnje sigurnosti u nadležnosti država članica u skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije ⁽²⁾. Osim toga, naglašava ulogu regionalnih tijela kaznenog progona u određenim državama članicama;
4. ističe da su teroristički napadi u EU-u različito motivirani i da ih je Europol podijelio u 5 kategorija: džihadistički terorizam, lijevi i anarhistički terorizam, desničarski terorizam, etno-nacionalistički i separatistički terorizam te terorizam usmjeren na jedno konkretno pitanje; osim toga, ukazuje na sve veću pojavu počinitelja koji djeluju sami ⁽³⁾;
5. ističe da mjere protiv COVID-a 19 kojima se ograničava sloboda kretanja otežava djelovanje terorista, no oni, nažalost, ipak pronalaze načine za zaobilazanje tih ograničenja. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir socioekonomske posljedice pandemije, koje pridonose stvaranju dodatnog rizika od radikalizacije i nastanku krizne situacije koju teroristi mogu iskoristiti za daljnje promicanje svojih ciljeva i aktivnosti ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾;

Predviđanje*Strateški obavještajni podaci i procjena prijetnji*

6. prepoznaje, u kontekstu prekogranične prirode terorističkih mreža, ključnu važnost Obavještajnog i situacijskog centra Europske unije (EU INTCEN) za unutarnju sigurnost EU-a i pozdravlja poziv Komisije na bolju integraciju strateških obavještajnih podataka i nastavak pružanja kvalitativnih procjena prijetnji EU INTCEN-u koje na raspolaganje stavljaju nacionalne sigurnosne i obavještajne službe, kao i potrebnih resursa;

⁽¹⁾ COM(2020) 795 final.⁽²⁾ Članci 4., 67. i 72. UFEU-a.⁽³⁾ Europol (2020). Izvješće o stanju i trendovima u području terorizma u Europskoj uniji (TE-SAT), 2020.⁽⁴⁾ Europol (2020). Izvješće o stanju i trendovima u području terorizma u Europskoj uniji (TE-SAT), 2020.⁽⁵⁾ Izvršna uprava Odbora Ujedinjenih naroda za borbu protiv terorizma (UNCTED). Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na terorizam, borbu protiv terorizma i nasilnog ekstremizma.

Jačanje kapaciteta ranog otkrivanja

7. pozdravlja, u kontekstu istraživanja EU-a u području sigurnosti, povećanje kapaciteta za rano otkrivanje potencijalnih terorističkih prijetnji i naglašava važnost interoperabilnosti za razmjenu informacija;

8. podržava daljnju integraciju istraživačkog aspekta u ciklus sigurnosne politike u okviru programa Obzor Europa i prijedlog da Europol podrži utvrđivanje ključnih tema istraživanja te pripremu i provedbu relevantnih okvirnih programa EU-a;

Ostajanje u prednosti: uloga novih tehnologija

9. prepoznaje mogućnosti novih inovativnih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i bespilotne letjelice za proaktivno otkrivanje terorističkih prijetnji i doprinos sigurnosti javnih prostora; pozdravlja predanost Komisije financiranju projekata za razvoj novih tehnologija u okviru plana EU-a ⁽⁶⁾ za gradove te poziva na razmjenu najboljih praksi između vlada, industrije i stručnjaka;

10. ističe da nove tehnologije predstavljaju i nove prijetnje te pozdravlja, među ostalim, planove Komisije za bolje otkrivanje, praćenje i utvrđivanje potencijalno zlonamjernih bespilotnih letjelica;

11. naglašava kontinuiranu potrebu, posebice kad je riječ o novim tehnologijama, za postizanjem ravnoteže između, s jedne strane, prava na sigurnost i tjelesni integritet i, s druge strane, drugih temeljnih prava i sloboda; u to bi trebalo uključiti sustav provjere i ravnoteže te naglasak staviti na proporcionalnost i neovisni sudski nadzor;

Prevenција*Suzbijanje ekstremističkih ideologija na internetu*

12. pozdravlja predanost Komisije da se u suradnji s Europolom ojača nadležni odjel Europolu u smislu resursa i kapaciteta te da podupre daljnju provedbu Protokola EU-a za krizne situacije s ciljem suzbijanja širenja terorističkih sadržaja na internetu;

13. prima na znanje predanost Komisije proširenju popisa kaznenih djela na razini EU-a ⁽⁷⁾ na zločine iz mržnje i govor mržnje te njezin prijedlog Akta o digitalnim uslugama ⁽⁸⁾; naglašava potrebu da se u tom pogledu uzmu u obzir pravni okviri u državama članicama te ističe da uvijek treba imati u vidu sva temeljna prava i slobode, uključujući pravo na slobodu izražavanja;

14. naglašava važnost širenja protuargumenata i alternativnih argumenata u borbi protiv radikalizacije, terorizma i dezinformacija te pozdravlja predanost Komisije pružanju potpore državama članicama u razvoju te strateške komunikacije;

Potpora lokalnim akterima za otpornije zajednice

15. želi i dalje imati aktivnu ulogu u borbi protiv radikalizacije te pozdravlja potporu Komisije Mreži za osvještavanje o radikalizaciji ⁽⁹⁾ i inicijativi „Gradovi EU-a protiv radikalizacije” ⁽¹⁰⁾;

16. naglašava, posebno u pogledu ranog otkrivanja radikalizacije, važnost multidisciplinarnog pristupa u suradnji s civilnim društvom; ukazuje na najbolje prakse kao što su lokalne integrirane sigurnosne ćelije koje povezuju lokalne uprave, policiju, socijalnu službu i organizacije za prevenciju, (neformalne) obrazovne usluge, vjerske savjetnike itd. u primjeni individualnog pristupa radikaliziranim osobama ⁽¹¹⁾, u tom kontekstu ističe načelo poslovne tajne koje je od ključne važnosti i poziva na razmjenu najboljih praksi te naglašava da je potrebno u obzir uzeti zakonodavstvo u državama članicama u području zaštite prava na privatnost;

⁽⁶⁾ <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/security-public-spaces>

⁽⁷⁾ Članak 83. stavak 1. UFEU-a.

⁽⁸⁾ COM(2020) 825 final.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation_en

⁽¹¹⁾ https://preventie-radicalisering-polarisering.vlaanderen.be/sites/preventie-radicalisering-polarisering/files/leidraad_livc.pdf

17. podsjeća da su lokalne i regionalne vlasti najizravnije suočene s prilikama i izazovima integracije te osobito očekuje potporu Komisije na toj razini kako bi se očuvala i ojačala socijalna kohezija, među ostalim i u okviru akcijskog plana za integraciju i uključivanje; ⁽¹²⁾

Zatvori, rehabilitacija i reintegracija

18. pozdravlja predanost Komisije da se više usredotoči na pitanje radikalizacije u zatvorima putem deradikalizacije, rehabilitacije i reintegracije radikaliziranih zatvorenika; naglašava potrebu za sveobuhvatnim pristupom u sklopu kojega zatvorsko osoblje, socijalni radnici, vjerski savjetnici itd. polaze specijaliziranu obuku o tome kako postupati s radikaliziranim zatvorenicima i u okviru kojega se mentorstvo radikaliziranih osoba ne prekida nakon njihova puštanja na slobodu ili deradikalizacije; usto ističe važnost razmjene najboljih praksi;

Konsolidiranje znanja i potpore

19. pozdravlja obvezu Komisije da podrži daljnji razvoj nacionalnih mreža relevantnih dionika; izražava zadovoljstvo zbog prijedloga za osnivanje centra znanja EU-a za sprečavanje radikalizacije koji bi, uz razmjenu znanja i stručnosti, trebao promicati optimalno iskorištavanje mogućnosti financiranja u raznim programima EU-a, te upućuje na visoku razinu znanja i stručnosti koju već imaju lokalne i regionalne vlasti ⁽¹³⁾; stoga poziva na to da se nadležna regionalna tijela kaznenog progona i obavještajne službe uključi u razvoj nacionalnih mreža relevantnih dionika i centra znanja EU-a za sprečavanje radikalizacije;

20. nadalje, naglašava važnost Fonda za unutarnju sigurnost (ISF) u europskoj borbi protiv terorizma i poziva na to da se osigura da udio sredstava kojima upravljaju države članice dopre do svih nacionalnih i regionalnih tijela nadležnih za to područje;

Zaštita

Zaštita ljudi u javnim prostorima

21. ističe osjetljivost javnih prostora na terorističke napade, pozdravlja predanost Komisije jačanju načela integrirane sigurnosti; sa zanimanjem iščekuje Komisijinu virtualnu arhitektonsku knjigu kao inspiraciju za uključivanje sigurnosnih aspekata u projektiranje budućih i obnovu postojećih javnih prostora te ističe da treba uspostaviti ravnotežu između sigurnosti javnih prostora i otvorenosti i kvalitete tih prostora za život te njihove pristupačnosti;

22. prepoznaje visoku simboličku vrijednost mjesta bogoslužja, zbog čega su ona često meta terorista, te sa zanimanjem iščekuje projekte koje Komisija namjerava poduprijeti u suradnji s državama članicama kako bi se poboljšala njihova fizička zaštita, pri čemu je potrebno uspostaviti ravnotežu koja obuhvaća otvorenost, kvalitetu i pristupačnost;

Gradovi kao okosnica urbane sigurnosti

23. pozdravlja prijedloge Komisije u pogledu angažmana EU-a za sigurnost i otpornost gradova te novu inicijativu „Gradovi EU-a protiv radikalizacije i terorizma”; poziva na djelovanje u okviru načela „sve na jednom mjestu” kako bi postojala jedinstvena kontaktna točka;

24. poziva Komisiju da uključi Odbor regija kao punopravnog partnera u angažman EU-a u pogledu sigurnosti i otpornosti gradova te da se s njim savjetuje o relevantnim prijedlozima;

25. naglašava da se sredstva kohezijske politike EU-a mogu koristiti i za sprečavanje radikalizacije i unapređenje javne infrastrukture putem ulaganja usmjerenih na socijalnu koheziju, integraciju i otpornost;

⁽¹²⁾ COM(2020) 758 final.

⁽¹³⁾ Flamanski parlament (2015.). Dokument 366 (2014. – 2015.) – Br. 3 i Flamanska vlada (2017.). Flamanski akcijski plan za sprečavanje nasilne radikalizacije i polarizacije.

Jačanje otpornosti kritične infrastrukture

26. ističe rizik koji predstavlja kritična infrastruktura kao meta terorista; ukazuje na važnost prijavljivanja kiberincidenata u kontekstu zakonodavstva o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava⁽¹⁴⁾; sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za povećanje otpornosti operatora i jačanje sigurnosti od fizičkih i digitalnih rizika;

27. pozdravlja činjenicu da je područje primjene Prijedloga direktive o otpornosti kritičnih subjekata⁽¹⁵⁾ znatno prošireno na sektore energetike, prometa, zdravstva, vode za piće, otpadnih voda, digitalne infrastrukture, javne uprave i svemir. Ponavlja svoj poziv⁽¹⁶⁾ Europskoj komisiji da razmotri daljnje povećanje broja sektora koji će biti uključeni u tu direktivu kako bi se obuhvatio i sektor distribucijskih lanaca osnovnih proizvoda;

Sigurnost granica

28. podsjeća da slobodno kretanje osoba unutar EU-a mora biti usko povezano s odgovarajućim nadzorom vanjskih granica; slaže se s Komisijom da je potrebno učiniti više za uspostavljanje učinkovitog sustava upravljanja granicama u cilju sustavne kontrole svih putnika na vanjskim granicama kako bi se osobama osumnjičenima za terorizam ušlo u trag i zabranio ulazak u EU te sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za novu schengensku strategiju;

29. prepoznaje potrebu za postizanjem interoperabilnosti te brzom i potpunom provedbom sustava ulaska/izlaska (EES)⁽¹⁷⁾, europskog sustava za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (Etias)⁽¹⁸⁾ i europskog informacijskog sustava kaznene evidencije o državljanima trećih zemalja i osobama bez državljanstva (ECRIS-TCN)⁽¹⁹⁾;

30. prepoznaje, u kontekstu novih propisa o Schengenskom informacijskom sustavu (SIS)⁽²⁰⁾, potrebu za uvođenjem sustava za dodatnu identifikaciju otisaka prstiju (AFIS) i uključivanjem u sustav SIS informacija o stranim terorističkim borcima koje pružaju pouzdane treće zemlje;

Uskraćivanje sredstava za terorističke napade

31. prepoznaje prijetnju koju predstavljaju eksplozivi kućne izrade; podržava poziv Komisije na potpunu provedbu zakonodavstva o prekursorima eksploziva⁽²¹⁾ te naglašava važnost redovitog preispitivanja i ažuriranja tog zakonodavstva;

Odgovor*Operativna potpora: jačanje Europol*

32. prepoznaje ključnu ulogu Europol i njegova Europskog centra za borbu protiv terorizma (ECTC); naglašava potrebu za dodatnim resursima i pozdravlja predanost Komisije⁽²²⁾ jačanju mandata Europol, čime bi se Europolu omogućilo da učinkovito surađuje s privatnim subjektima, podupire nacionalne kaznene istrage terorizma u pogledu obrade i analize velike količine podataka te da iskoristi svoje stručno znanje u području istraživanja i inovacija;

Suradnja u području kaznenog progona

33. naglašava potrebu za prekograničnom i međusektorskom suradnjom u borbi protiv terorizma; poziva na snažnu suradnju između regionalnih i nacionalnih tijela kaznenog progona i Europol; ističe dodanu vrijednost relevantnog osposobljavanja CEPOL-a⁽²³⁾, iščekuje prijedlog Komisije o kodeksu policijske suradnje u EU-u i pritom poziva na to da se uzme u obzir decentralizirana struktura nekih država članica u području sigurnosne politike; pozdravlja predanost Komisije da nastavi podupirati i štititi mrežu posebnih jedinica za intervencije ATLAS⁽²⁴⁾ te poziva na razmatranje mogućnosti udruživanja i dijeljenja;

⁽¹⁴⁾ Direktiva (EU) 2016/1148.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 829 final.

⁽¹⁶⁾ Mišljenje OR-a „Otpornost kritičnih subjekata”, NAT-VII/017.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Sis-Ii>

⁽¹⁸⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Etias>

⁽¹⁹⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Ecris-Tcn>

⁽²⁰⁾ Uredba (EU) 2018/1860, Uredba (EU) 2018/1861 i Uredba (EU) 2018/1862.

⁽²¹⁾ Uredba (EU) 2019/1148.

⁽²²⁾ COM(2020) 796 final.

⁽²³⁾ <https://www.cepol.europa.eu/education-training/what-we-teach/counter-terrorism>

⁽²⁴⁾ Odluka 2008/617/PUP.

Jačanje razmjene informacija

34. prepoznaje potrebu za boljom koordinacijom, suradnjom i razmjenom informacija među lokalnim i regionalnim tijelima, državama članicama, policijom, pravosuđem, sigurnosnim i obavještajnim službama, kao i s relevantnim europskim agencijama; ističe najbolje prakse u okviru kojih djeluju multidisciplinarne operativne skupine, radne skupine i sigurnosne čelije na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini ⁽²⁵⁾, sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za uspostavu učinkovitog mehanizma razmjene informacija o borbi protiv terorizma te naglašava važnost diskrecije i uzajamnog povjerenja;

35. prepoznaje potrebu za boljom razmjenom profila DNK-a, otisaka prstiju i dlanova te nacionalnih podataka o registraciji vozila među državama članicama koja odgovara operativnim potrebama tijela kaznenog progona i u skladu je s pravnim okvirom EU-a za zaštitu podataka te sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za reviziju, ažuriranje i proširenje odluka iz Prüma; ⁽²⁶⁾

Potpora istragama i kaznenom progonu

36. uviđa da šifriranje informacija nije samo važan alat za zaštitu kibersigurnosti i temeljnih prava, nego i da ga zloupotrebljavaju teroristi. Zbog toga sa zanimanjem iščekuje suradnju koju je Komisija predložila s državama članicama kako bi se utvrdila rješenja za zakonit pristup tim podacima u skladu s našim temeljnim pravima i slobodama te pravnim okvirom EU-a za zaštitu podataka;

37. prima na znanje, u kontekstu identifikacije, otkrivanja i kaznenog progona stranih terorističkih boraca povratnika, nužnost i složenost prikupljanja dokaza i podataka s bojišta; sa zanimanjem iščekuje inicijative Komisije za potporu državama članicama u tom pogledu te pozdravlja predanost Komisije jačanju suradnje s trećim zemljama;

Jačanje potpore žrtvama terorizma

38. ističe golem utjecaj terorističkih napada na žrtve i ističe da bi se potpora žrtvama trebala temeljiti na priznavanju, sjećanju, pravdi i utvrđivanju istine;

39. naglašava potrebu za rasterećenjem žrtava i prima na znanje dobru praksu sustava vođenja predmeta s trenerima, u okviru kojega se žrtvama omogućava individualna potpora na administrativnoj i emocionalnoj razini;

40. naglašava dodanu vrijednost pilot-projekta EU-ova stručnog centra za žrtve terorizma ⁽²⁷⁾; poziva na njegov nastavak i proširenje nakon 2021. kako bi se nastavio praktični rad na terenu te poziva na snažnu suradnju s budućim centrom znanja EU-a o sprečavanju radikalizacije, ali ne i na njihovu integraciju;

41. pozdravlja činjenicu da se Komisija obvezala istražiti način da žrtve dobiju lakši pristup naknadama, među ostalim u odnosu na žrtve terorizma u prekograničnim situacijama s boravištem u državi članici različitoj od one u kojoj je došlo do terorističkog napada, te poziva na to da se razmotre sustavi kao što je jamstveni fond za žrtve terorizma.

Bruxelles, 12. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽²⁵⁾ https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-06/planr_en.pdf

⁽²⁶⁾ Odluke 2008/615/PUP i 2008/616/PUP.

⁽²⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_en